

Верховний
Суд

Виправлення опісок і арифметичних помилок у судових рішеннях: межа між виправленням тексту та порушенням принципу правової визначеності

Ян БЕРНАЗЮК,

суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,
доктор юридичних наук, професор

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ
НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТІВ СУДІВ

Програма підготовки та підвищення рівня кваліфікації за
стандартизованою програмою
секретарів судового засідання місцевих та апеляційних судів, Вищого
антикорупційного суду та Верховного Суду

17 вересня 2026 року

ПОВ'ЯЗАНІ З ТЕМОЮ ЮРИДИЧНІ ПОНЯТТЯ (КАТЕГОРІЇ)

1. Верховенство права (rule of law)
2. Правова визначеність (legal certainty)
3. Справедливість (justice)
4. Принцип пропорційності (principle of proportionality)
5. Легітимні очікування (legitimate expectations)
6. Судовий розсуд (judicial discretion)
7. Добросовісність (*bona fides*)
8. Заборона суперечливої поведінки (venire contra factum proprium)
9. Ефективний захист
10. Мотивованість
11. Виконання судового рішення
12. Довіра до суду (trust in the judiciary)

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Описка — механічна (мимовільна, випадкова) помилка, допущена судом під час письмового викладення судового рішення, яка може спотворити його текст або призвести до неправильного сприйняття, але виправлення якої не змінює суті судового рішення.

Очевидна арифметична помилка — помилка у визначенні результату обчислення внаслідок неправильного виконання арифметичних дій. Не є арифметичною помилкою неправильне застосування правової норми, методики розрахунку або використання неправильних вихідних даних.

(ст. 253 КАСУ, Постанова ВП ВС від 04.09.2019, справа № 9901/87/19 — <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84211682>, Постанова ВП ВС від 14.05.2026, справа № 990SCGC/16/25 — <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414097>)

МЕЖІ ВИПРАВЛЕННЯ

1. Незмінність суті рішення: виправлення не може змінювати вирішення спору, мотиви чи юридичні висновки суду.
2. Технічний, а не правозастосовний характер помилки: стаття 253 КАС України не є способом виправлення помилки у застосуванні права або оцінці доказів.
3. Заборона прихованого перегляду: процедура виправлення описки не може замінювати апеляційний, касаційний чи інший передбачений законом перегляд.
4. Правова визначеність: після ухвалення рішення сторони мають право покладатися на стабільність вираженого судом волевиявлення.

ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ОПИСКИ

1. Вона має істотний характер і впливає на можливість реалізації рішення.
2. До таких помилок належать неправильне написання прізвищ, імен, адрес, дат, номерів документів, або інших фактичних обставин справи.
3. Описка не повинна змінювати висновки або мотиви судового рішення. Наприклад, виправлення неправильно зазначених реквізитів договору (номера, дати) вважається опискою, оскільки це спотворює текст рішення, але не змінює його зміст.
4. Виправленню підлягає описка технічного характеру, якщо її існування та правильний варіант об'єктивно впливають із тексту рішення або матеріалів справи і виправлення не потребує нового вирішення фактичного чи правового питання.
5. Помилкове відтворення доводів, вимог або позиції учасника справи потребує особливої обережності: воно може бути виправлене як описка лише тоді, коли йдеться саме про очевидну технічну неточність, а не про зміну сприйняття судом позиції сторони чи мотивів рішення.

ПОСТАНОВА ВП ВС ВІД 30 ЛИСТОПАДА 2023 РОКУ У СПРАВІ
№ 990/222/23 (ПРОВАДЖЕННЯ № 11-155зai23)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/115377109>

Саме зазначення особи у позовній заяві як третьої особи ще не означає, що вона набула відповідного процесуального статусу.

Тому відсутність такої особи в ухвалі про відкриття провадження не є опискою, якщо суд ще не вирішив процесуальне питання про її залучення.

ЩО НЕ МОЖНА ВИПРАВЛЯТИ ЗА СТАТТЕЮ 253 КАС УКРАЇНИ

1. помилку в застосуванні норми матеріального або процесуального права;
2. неправильну оцінку доказів чи встановлення фактичних обставин;
3. неправильний юридичний висновок;
4. обраний судом спосіб захисту;
5. зміст вирішення спору або окремої позовної вимоги;
6. резолютивну частину, якщо «виправлення» фактично змінює судові волевиявлення.

ПОСТАНОВА ККС ВІД 27 СЕРПНЯ 2025 РОКУ
У СПРАВІ № 761/9697/24 (ПРОВАДЖЕННЯ № 51-76км25)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/129853830>

Неправильне визначення предмета кримінального правопорушення як «наркотичного засобу» замість «психотропної речовини», якщо це стосується правової кваліфікації діяння, не може бути виправлене як очевидна описка.

Коли помилка потенційно означає неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, вона має усуватися через передбачені законом механізми перегляду, а не шляхом технічного редагування рішення.

ПОСТАНОВА КГС ВІД 03 ГРУДНЯ 2025 РОКУ
У СПРАВІ № 910/3023/24
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/132312740>

Процедура виправлення описки призначена для усунення технічних, а не юридичних чи правозастосовних помилок.

Незгода сторони з мотивами або висновками суду, навіть якщо вона формулюється як прохання «виправити описку» в мотивувальній частині, не надає суду права змінювати зміст уже ухваленого рішення.

ПОСТАНОВА ВП ВС ВІД 09 ЛЮТОГО 2023 РОКУ
У СПРАВІ № 990/106/22 (ПРОВАДЖЕННЯ № 11-124зai22)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109364574>

Велика Палата виходила з того, що неточність у відтворенні предмета спору або позиції учасника сама по собі не означає зміни судом предмета спору, якщо зі змісту рішення видно, що суд розглянув саме заявлені вимоги.

Тому перед виправленням такої «неточності» необхідно встановити, чи йдеться справді про технічне викладення тексту, чи заявник фактично пропонує змінити сприйняття судом предмета та змісту спору.

ОКРЕМА ДУМКА СУДДІ ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ у справі № 990/106/22 (провадження № 11-124зai22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109963771>

Визначення описки, надане ВП, є надмірно вузьким. Більшість суддів вважає опискою лише технічні помилки (неправильне написання імен, адрес, дат тощо). Таке вузьке тлумачення унеможлиблює виправлення інших, не менш важливих, неточностей.

Описками, які підлягають виправленню, є не лише технічні неточності. Помилкове викладення судом у рішенні змісту позовної заяви, доводів, вимог або позиції учасника справи також є опискою. Це, на його переконання, може викликати в учасника справи сумніви в об'єктивності суду та свідчити про недотримання засади змагальності сторін.

Виправлення описки, яка стосується невірного викладу позиції сторони, не змінює змісту та суті судового рішення. Навпаки, таке виправлення сприяє тому, щоб судове рішення відображало виключно дійсні обставини справи та відповідало завданням адміністративного судочинства щодо справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення спору.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ АРИФМЕТИЧНОЇ ПОМИЛКИ:

1. Арифметична помилка може призвести до неправильного розміру стягненої суми, але її виправлення не повинно змінювати суть або зміст судового рішення.
2. Виправленню підлягають лише ті арифметичні помилки, які суд допустив сам, а не ті, що містяться у висновках експертів або інших документах.
3. Неправильне застосування методик підрахунку або неправильних вихідних даних для обчислень не є арифметичною помилкою.
4. Сам по собі факт зміни числового результату після виправлення не означає зміни суті рішення, якщо правильний результат однозначно впливає з уже визначених судом вихідних даних та арифметичних дій.
5. Водночас під виглядом арифметичної помилки не можна змінювати вихідні дані, формулу, методику розрахунку або юридичні передумови обчислення.

КОДЕКС АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Стаття 44 (п. 4 ч. 3) Учасники справи мають право подавати письмові зауваження щодо неправильності чи неповноти протоколу судового засідання та технічного запису.

Стаття 231.

1. Учасники справи мають право ознайомитися із технічним записом і протоколом судового засідання та протягом **п'яти** днів з дня проголошення рішення подати письмові **зауваження** щодо їх неповноти або неправильності.

2. Головуючий розглядає зауваження щодо технічного запису і протоколу судового засідання не пізніше **п'яти** днів з дня їх подання в порядку письмового провадження. За ініціативою суду розгляд зауважень щодо технічного запису і протоколу судового засідання може здійснюватися у судовому засіданні з повідомленням учасників.

3. Розглянувши зауваження, суд постановляє ухвалу, якою враховує зауваження або мотивовано відхиляє їх.

КОДЕКС АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Стаття 252. **Додаткове судове** рішення

1. Суд, що ухвалив судове рішення, може за заявою учасника справи чи з власної ініціативи ухвалити додаткове рішення, якщо:

- 1) щодо однієї із позовних вимог, з приводу якої досліджувалися докази, чи одного з клопотань не ухвалено рішення;
- 2) суд, вирішивши питання про право, не визначив способу виконання рішення;
- 3) судом не вирішено питання про судові витрати.

2. Заяву про ухвалення додаткового судового рішення може бути подано до закінчення строку на виконання судового рішення.

3. Суд, що ухвалив рішення, ухвалює додаткове судове рішення в тому самому складі протягом десяти днів з дня надходження відповідної заяви. Додаткове судове рішення ухвалюється в тому самому порядку, що й судове рішення, а в разі якщо суд вирішує лише питання про судові витрати — без повідомлення учасників справи.

КОДЕКС АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Стаття 254. Роз'яснення судового рішення

1. За заявою учасника справи, державного виконавця суд роз'яснює ухвалене ним судове рішення, яке набрало законної сили, не змінюючи змісту судового рішення, шляхом постановлення ухвали.
2. Подання заяви про роз'яснення судового рішення допускається, якщо воно ще не виконано або не закінчився строк, протягом якого судове рішення може бути подане для примусового виконання.
3. Суд розглядає заяву про роз'яснення судового рішення у порядку, в якому було ухвалено відповідне судове рішення, протягом десяти днів з дня її надходження.

КОДЕКС АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Стаття 243

(стосується виправлень до підписання судового рішення)

ч. 5. Окремим документом викладаються ухвали з питань, зокрема, виправлення описок і очевидних арифметичних помилок;

ч. 9. Виправлення в судовому рішенні мають бути застережені перед підписом (підписами) складом суду, який його ухвалив.

КОДЕКС АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Стаття 253.

1. Суд, який постановив судове рішення, може **з власної ініціативи** або **за заявою учасника справи чи іншої заінтересованої особи** виправити допущені в судовому рішенні цього суду описки, **очевидні** арифметичні помилки незалежно від того, набрало судове рішення законної сили чи ні.
2. Питання про внесення **виправлень** суд може вирішити в порядку письмового провадження. У разі необхідності суд може розглянути питання внесення виправлень у судове рішення в судовому засіданні з повідомленням учасників справи.
3. Заява про внесення виправлень розглядається протягом **десяти днів** з дня її надходження.
4. Ухвалу суду про внесення виправлень у судове рішення чи відмову у внесенні виправлень може бути оскаржено.

КОДЕКС АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Стаття 373

7. У разі вирішення питання про виправлення помилки у виконавчому документі суд вносить відповідну ухвалу до Єдиного державного реєстру виконавчих документів не пізніше двох днів з дня її постановлення.

Стаття 374

1. Суд, який видав виконавчий документ, може за заявою стягувача або боржника виправити помилку, допущену при його оформленні або видачі.

УХВАЛА ВРП ВІД 30 ЧЕРВНЯ 2026 РОКУ № 1319/0/15-26 «ПРО ВИПРАВЛЕННЯ ОПИСКИ В РІШЕННІ ВРП ВІД 16 ЧЕРВНЯ 2026 РОКУ № 1185/0/15-26» <https://hcj.gov.ua/doc/doc/59628>

У резолютивній частині рішення про звільнення однієї судді помилково були зазначені прізвище іншого судді та інший суд.

ВРП виправила таку помилку як описку, оскільки справжній адресат рішення та правильний зміст волевиявлення однозначно впливали з усього акта і матеріалів питання.

Закон України «Про Конституційний Суд України»

Стаття 95.

1. Суд після офіційного оприлюднення акта Суду може з власної ініціативи або за заявою учасника конституційного провадження, який брав участь у справі, усунути допущені у відповідному акті описки.
2. Суд за клопотанням учасника конституційного провадження, який брав участь у справі, може роз'яснити порядок виконання рішення, висновку Суду. Після отримання відповідного клопотання Суддя-доповідач упродовж одного місяця здійснює підготовку питання до розгляду на засіданні Суду.
3. Про усунення описок або про роз'яснення порядку виконання рішення, висновку Суду постановляється ухвала, яка є складовою відповідного рішення, висновку Суду.

РЕГЛАМЕНТ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

(постанова від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018)

§ 76.

5. Ухвала про усунення описок або про роз'яснення порядку виконання рішення, висновку Суду постановляється на пленарному засіданні Сенату чи Великої палати.

6. Ухвала про усунення описок або про роз'яснення порядку виконання рішення, висновку Суду є складовою відповідного рішення, висновку Суду, оприлюднюється на Веб-сайті та розсилається в тому самому порядку, в якому розсилався відповідний акт Суду.

РЕГЛАМЕНТ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ

(у редакції рішення від 21.11.2023 № 1068/0/15-23)

10.11. Член Ради, дисциплінарний інспектор Ради - доповідач, Рада, Дисциплінарна палата можуть своєю ухвалою виправити допущені в ухвалених рішеннях описки, арифметичні помилки.

СПРАВА № 757/15353/21-п: ТЕХНІЧНА ПОМИЛКА ПІД ЧАС
НАДСИЛАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ ДО ЄДРСР
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/100092611>

Необхідно розрізняти помилку в самому оригіналі судового рішення та технічну помилку, яка виникла під час внесення або передавання його електронної копії до ЄДРСР.

У справі № 757/15353/21-п доступ до одного з електронних примірників було обмежено саме як до документа, що не відповідав оригіналу через технічну помилку під час надсилення до Реєстру.

УХВАЛА ТРЕТЬОЇ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ПАЛАТИ ВРП ВІД 06 БЕРЕЗНЯ 2024 РОКУ
№ 654/Здп/15-24 ТА РІШЕННЯ ВІД 29 ТРАВНЯ 2024 РОКУ № 1629/Здп/15-24
<https://hcj.gov.ua/doc/doc/44272> <https://hcj.gov.ua/doc/doc/45702>

Перевірка ВРП встановила, що паперовий оригінал постанови не містив ненормативної фрази, яка з'явилася в електронному примірнику в ЄДРСР; було встановлено невідповідність електронного документа оригіналу та технічний характер проблеми при роботі з електронним текстом.

Ця справа показує, що питання «описки» може стосуватися не тільки права на виправлення рішення, а й автентичності документа, організації документообігу, професійної відповідальності та суспільної довіри до суду.

ВРП окремо наголосила на необхідності зрозумілої, недвозначної та емоційно нейтральної мови судового рішення, що безпосередньо пов'язує технічну якість тексту із суспільною довірою до правосуддя.

РЕГЛАМЕНТ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ СУДДІВ УКРАЇНИ (у редакції рішення від 19 жовтня 2023 року № 119/зп-23)

пункти 108, 198-202.

Комісія може з власної ініціативи або за заявою учасника засідання виправити допущені у відповідному рішенні описки (неточності, редакційні або технічні помилки, які не впливають на зміст рішення) та очевидні арифметичні помилки.

Член Комісії - доповідач у справі впродовж 7 робочих днів здійснює підготовку питання до розгляду та направляє матеріали головуючому у засіданні Комісії.

Рішення про виправлення описок та очевидних арифметичних помилок є складовою відповідного рішення Комісії, оприлюднюється на веб-сайті Комісії у встановленому для оприлюднення рішення порядку.

РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ (прийнятий на пленарному засіданні Суду 29 травня 2006 року)

Правило 81. Виправлення помилок в ухвалах і судових рішеннях

Незалежно від положень щодо перегляду судових рішень та поновлення заяв у реєстрі справ Суд може, з власної ініціативи або за клопотанням сторони, поданим протягом одного місяця від дати проголошення ухвали або судового рішення, виправити описки, неточності в підрахунках чи явні помилки.

Рішення ЄСПЛ у справі «WORD OF LIFE CHURCH OF CHRISTIANS OF EVANGELICAL FAITH IN ARMENIA AND SIMONYAN v. ARMENIA», ЗАЯВА № 30817/13

<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-249369>

Очевидна типографська помилка або подібний недогляд не повинні автоматично позбавляти особу доступу до суду, якщо правильний зміст документа зрозумілий із його тексту та сторона могла б легко усунути неточність.

Надмірно суворе застосування процесуальних правил за таких обставин ЄСПЛ визнав «excessive formalism» і порушенням статті 6 § 1 Конвенції.

Рішення ЄСПЛ у справі «Roșca v. Moldova»
(Рошка проти Молдови), заява № 6267/02
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68614>

1. ЄСПЛ наголосив, що одним із фундаментальних аспектів верховенства права є принцип правової визначеності: остаточне судове рішення не повинно ставитися під сумнів шляхом процедури, яка фактично створює ще одну можливість перегляду справи.
2. **Значення для виправлення описок:** цей стандарт не визначає поняття «описки», однак вимагає, щоб процедура технічного виправлення не перетворювалася на прихований перегляд остаточного вирішеного спору.

ПОСТАНОВА ВП ВС ВІД 15 ЖОВТНЯ 2025 РОКУ
У СПРАВІ № 907/882/22 (ПРОВАДЖЕННЯ № 12-23Гс25)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/131130798>

Велика Палата розмежувала два механізми виправлення судової помилки: технічне виправлення тексту рішення та зміну правової позиції через відступ від попередньої практики.

Відступ виправданий лише щодо помилок або суперечностей фундаментального значення; якщо окремий висновок сформульовано через очевидний недогляд (*per incuriam*), сама система прецедентної практики має інші засоби реагування, ніж процедура виправлення описки.

ФІНАЛЬНИЙ ТЕСТ: ЧИ МОЖНА ВИПРАВИТИ ПОМИЛКУ?

1. Помилка очевидна?
2. Правильний варіант однозначний?
3. Не потрібно заново оцінювати докази чи право?
4. Не змінюються мотиви, висновки, спосіб захисту або результат?
5. Зберігається судове волевиявлення?

Формула: виправити текст можна — переухвалити рішення не можна.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Берназюк Ян. Верховенство права та його складові: класичні, нові та нетипові принципи https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/components_of_the_rule_of_%20law_bernaziuk.pdf
2. Берназюк Ян. Принцип пропорційності (дотримання балансу) як важлива складова верховенства права https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/114_principle_of_proportionality_bernaziuk.pdf
3. Берназюк Ян. Технології штучного інтелекту та принцип правової визначеності https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_principal_of_legal_certainly_bernaziuk.pdf
4. Берназюк Ян. Право на справедливий суд та принцип правової визначеності: строки у справах про соціальний захист https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/4_presentation_bernaziuk_social_terms_deadlines.pdf
5. Берназюк Ян. Принцип рівності та заборони дискримінації під час вирішення приватно-правових та публічно-правих спорів https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/bernaziuk_principle_of_equality_prohibition_of_discrimination.pdf
6. Берназюк Ян. Допустимість меж суддівського розсуду та дисциплінарна відповідальність https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/discretion_bernaziuk.pdf
7. Берназюк Ян. Мотивованість (обґрунтованість) судового рішення як одна з основних вимог до якості судового рішення (правосуддя) https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_motive.pdf
8. Берназюк Ян. Інструменти штучного інтелекту та неприпустимість зловживання процесуальними правами https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_abuse_of_procedural_rights.pdf
9. Берназюк Ян. Ефективний захист прав особи в адміністративному судочинстві як основа довіри до правосуддя: критерії, межі та особливості досягнення https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist.pdf
10. Берназюк Ян. Виправлення опісок і арифметичних помилок у судових рішеннях та виконавчих документах: процесуальні межі та судова практика https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/141_Correction_errors_in_judgments_bernaziuk.pdf

Верховний
Суд

Дякую за увагу!